

בס"ד

מרכז מורשת בגין-חוג פרשת שבוע-פרשת ויקרא-תורת כהנים, תורת ישראל ותורת האדם
שי פינקלשטיין
רב קהילת ניצנים, בקעה ירושלים

רמב"ן ויקרא הקדמה
"הספר הזה הוא תורת כהנים והלויים יבאר בו עניני הקרבנות כולן ומשמרת המשכן כי כאשר היה ספר אחד בענין הגלות והגאולה ממנו והשלימו בענין אהל מועד וכבוד השם אשר מלא את המשכן וזהו בקרבנות ובשמירת המשכן שיהו הקרבנות כפרה להן ולא יגרמו העונות לסלק השכינ' וצוה בכהנים הנגשים אל ה' שיתקדשו שהזהיר על טומאת מקדש וקדשיו... והנה רוב הספר הזה בקרבנות בתורת הקרבן והמקריבים ובמקום שיתקרב בו"

ויקרא פרק א פסוק ב
דבַר אל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִיקָר, יִבְמַכּוּ קִרְבָּן לִי, יִקְוֶה מִן־הַבְּקָר וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרָה יְבוֹ אֶת־קִרְבָּנֶךָ:

אברבנאל ויקרא פרק א
השאלה הא' באמרו דבר אל בני ישראל כי אחרי שהיתה הפרשה בקרבנות למה לא צוה לאמרה לאהרן ולבניו כמו שאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת. הנה אמר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם לפי שישראל טרחו בעבודת המשכן ומעשהו והיו מצפים שמשם תצא להם תורה ודבר ה' לעבוד עבודתו וישמחו בו ולכן רצה השם לכבדם הכבוד הזה בדבור הראשון שנאמר באהל מועד ר"ל לצוותם על דברי הקרבנות לפי שכלם יהיו מממונם. ומפני כבודם לא צוה בהם ראשונה לאהרן ולבניו ואחר כך לכל בני ישראל כאשר עשה בפרשת מומי בהמה. אבל צוה בעצם וראשונה כל זה אל בני ישראל ואחר כך בסדר צו את אהרן ואת בניו צוה את הכהנים על מעשה הקרבנות.

ויקרא רבה (וילנא) פרשת ויקרא פרשה ב סימן ט
אדם כי יקריב מכם (ויקרא א) למה לא נאמר איש כמ"ש להלן דבר אל כל עדת בני ישראל איש כי יקריב אף כאן יאמר הכתוב ויקחו לכם איש בקר או צאן למה נאמר אדם להביא את הגר, מכם פרט לגוי שהוא מביא עולה"

תלמוד בבלי מסכת חולין דף יג עמוד ב
דתניא: מכם - ולא כולכם, להוציא את המומר, מכם - בכס חלקתי ולא בעובדי כוכבים. ממאי? דלמא הכי קאמר: מישראל מצדיקי קבל, מרשיעי לא תקבל, אבל בעובדי כוכבים כלל כלל לא! לא ס"ד, דתניא: איש - מה ת"ל איש איש? לרבות העובדי כוכבים, שנודרים נדרים ונדבות כישראל.

ר' יוסף בכור שור ויקרא פרשת ויקרא פרק א פסוק ב
(ב) אדם כי יקריב מכם. אפילו גוים, כדאמר: איש איש, לרבות את הגוים שנודרים נדרים ונדבות כישראל; "מכם", ולא כולכם, להוציא: "זבח רשעים תועבה" בכס חלקתי ולא באומות דאפילו הגוי רשע גמור, מקבלין הימנו קרבן, כדי לקרבו תחת כנפי השכינה.

רש"י הירש ויקרא פרשת ויקרא פרק א פסוק ב
תחילה הרחיב את הנושא "בני ישראל" על ידי כלל: "אדם". וכך בראש תורת הקרבנות הרי הוא פותח שער לכל אדם באשר הוא, - ולא רק לאדם מישראל. כל אדם זכאי להקריב קרבן בבית המקדש. מלשון התנאי "כי

יקריב" למדנו, שמדובר כאן בעיקר בנדורים ונדבות, ובפירוש נאמר בתורה שבעל פה, שנכרים נודרים ונדבות כישאל (חולין יג ע"ב). וגם רש"י (חולין ה ע"א) תופס את "אדם" האמור כאן במשמעותו הרחבה; הוה אומר: הלשון כוללת את כל האנושות, ולא רק את ישראל. ויש לומר, שהדברים אמורים גם לדעת רשב"י (בבא מציעא קיד ע"ב), המפרש את "אדם" לפעמים במשמעות מצומצמת; שהרי "אדם" נאמר כאן כניגוד אל "בני ישראל" שלפניו; משום כך הכל מודים, ש"אדם" מתפרש כאן ככלל - במשמעותו הרחבה. נמצאת אומר: לא "התקדמות רוחו הנאורה של שלמה" הרחיבה את "האופקים המצומצמים של דת משה" - והעשירה את "מושג האל והמקדש" על ידי השקפה רחבה קוסמופוליטית. כי כבר פתיחת תורת הקרבנות של "דת משה" נותנת למקדש את ייעודו האוניברסלי. במלה אחת היא מביאה לידי ביטוי את מה שנאמר מפי ישעיהו על בני הנכר: "והביאותים אל - הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי עולתיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים" (ישעיה נו, ז).

רד"ץ הופמן ויקרא פרק א פסוק ב
 וישאל נקרא "אדם", מפני שבזמן שהדור האנושי בגד בה' והחטיא את המטרה אשר לשמה בראו ה', נבחר הוא במיוחד לעם על ידי ה' ועליו נאמר: "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם" (יחזקאל לד, לא). כלומר אותו התפקיד שנמסר לכל בני אדם, היינו לשאוף אל הטוב בבחירה חפשית, נתתי קודם לכל לכם: כל בן ישראל מקבל עם היוולדו את התפקיד הזה, שאי אפשר לו להימנע ממנו... כל בן נכר שמודה בתורת ישראל ומשתתף במילוי היעוד הישראלי, הוא לפי זה לא רק "אדם", אלא אפילו "אדם מכם". הלשון "אדם מכם" מלמד אותנו: מי שנמנה עמכם בתורת "אדם", אף אם אינו ישראל מלידה, כשר להביא קרבן כאחד מכם.

ישעיהו פרק נו(ז) והביאותים אל-ה' קדשי ושמחתים בבית תפלתי עולתיהם וזבחייהם לרצון ע.ל-
 מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים:
מלבי"ם ישעיהו פרק נו פסוק ז(ז) והביאותים אל הר קדשי. ושם ילמדו תורה ואמונה, כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים: ושמחתים בבית תפלתי. הוא נגד עבודה, כי עולותיהם וזבחייהם יהיו לרצון על מזבחי, שלא יביאו אותם על חטא רק נדבה, ובזה יראו כי איני מבדילים מישראל רק ביתי יהיה בית תפלה לכל העמים:

ישעיהו פרק סו(כג) והיה מדיח דש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל-בשר להשתחנת לפני אמר,
 יק.ו.ק:
מלבי"ם ישעיהו פרק סו פסוק כג(כג) והיה מדי חדש בחדשו. שבכל חדש ובכל שבת יבואו אנשים חדשים מן עכו"ם אשר ישתחוו לפני לקבל האמונה האמתית ולהשליך את עצביהם:

רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ג הלכה בואחד אנשים ואחד נשים או עבדים מביאין כל הקרבנות, אבל העכו"ם אין מקבלין מהן אלא עולות בלבד שנאמר ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם, אפילו עולת העוף מקבלין מן הנכרי אף על פי שהוא עובד ע"ז, אבל אין מקבלין מהן שלמים ולא מנחות ולא חטאות ואשמות, וכן עולות שאינן באות בנדר ונדבה אין מקבלין אותן מן הנכרי כגון עולת יולדת וכיוצא בה מעולות שאינן באות משום נדר ולא משום נדבה.

הרש"ר הירש ויקרא פרק כב פסוק יח
 מזבח אלוהי ישראל מוכן לקבל את קרבנו של כל אדם; ודבר זה רמוז כבר בפתיחה להלכות הקרבנות: "אדם כי - יקריב". הרשות הנתונה לנכרים להקריב קרבן נדבה רמוזה כאן בקרבן עולה; ללמדנו, שקרבנו של נכרי ראוי רק לעולה: "אשר יקריבו לה' לעולה, אין לי אלא עולה בלבד" (מנחות שם). ואפילו הביא הנכרי את קרבנו לשם שלמים, יש להקריב אותו לעולה. נכרי "לבו לשמים" (שם); והרעיון היסודי של הקרבנות - שאדם מוסר את עצמו לשמים - מצוי בלב הנכרי. אך אין הוא מכיר את הרעיון המיוחד לישראל, הבא לידי ביטוי בקרבן שלמים: כי גם הנאות החיים מתוך שמחה של מצוה - גם בהן ודווקא בהן יש משום עבודת ה'. וכבר הערנו בהזדמנויות רבות על הבדל זה שבין היהדות לאיליות - מבחינת השקפת החיים והרעיון האלוהי

מדרש תנחומא (בובר) פרשת צו סימן ב
למה נאמר אדם, אלא אמר הקדוש ברוך הוא כשתהא מקריב לפני תהא כאדם הראשון, שלא היה גזל מאחרים, שהוא היה יחידי בעולם, כך אתה לא תהא גזל מן הבריות, למה כי אני ה' אהב משפט שונא גזל בעולה